

BARRANDOVSKÝ KOUZELNÝ KOPEC

Magické slovo Barrandov. Původně název pro nevysoký pahorek, vzdálený asi osm kilometrů jižně od centra Prahy. Tady prováděl francouzský geolog Joachim Barrande, jehož hospodyní byla maminka Jana Nerudy, paleontologicko-geologické průzkumy a objevil zkamenělé trilobity. Když končil rok 1931, byla v těchto místech zahájena výstavba nových filmových ateliérů. Inspirace přišla z Ameriky.

Nástup zvukového filmu způsobil, že se vedení společnosti A-B, která používala pro natáčení dřevěný pavilon v pražské Pivovarské zahradě (v místech nynější budovy Městské policie hlavního města Prahy na Korunní třídě), rozhodlo postavit moderní, technicky dokonale vybavené studio.

Miloši Havlovi (strýc bývalého prezidenta Václava Havla), jenž měl ve společnosti rozhodující vliv, bylo jasné, že nejvhodnější místo pro stavbu nových ateliérů se nabízí na barrandovské pláni. Místo sousedící s pozemky jeho bratra. V té době již k nim existovala příjezdová komunikace a nutné inženýrské sítě, o což se přičinil právě hlavní stavitel na Barrandově, inženýr Václav Havel. Otec pozdějšího prezidenta podnikl, coby předseda Svazu československého studentstva, studijní cestu po USA. Pobyl i na univerzitě Berkeley. „Ocitl jsem se v nádherné čtvrti kalifornských boháčů. A tam mě – bylo to ve čtyřiaadvacátém roce – napadl Barrandov,“ řekl později.

Jelikož Miloš Havel nechtěl, aby na něho padlo podezření, že jeho rozhodnutí o místě ovlivnil jakýsi osobní, rodinný

*Stavba filmových ateliérů byla zahájena po Vánocích 1931
a natáčet se začalo v lednu 1933.*

zájem, byla správní radou společnosti A-B jmenována zvláštní komise a té bylo nařízeno hledat a zkoumat vhodná místa pro ateliéry. Kandidátských míst bylo víc, kupříkladu i Kavčí hory, kde později vyrostl televizní areál. Barrandovská pláň však výběrovou komisi nakonec nadchla nejvíc. Skýtala ideální podmínky: čisté ovzduší, bezhlučné prostředí včetně vzdálenosti od hlavních leteckých linek (to už neplatí), volný obzor.

Velkolepou stavbu projektoval architekt Max Urban, jenž se zapsal do historie české kinematografie i jako jeden z jejích průkopníků. Rozpočet činil třináct milionů korun. Když nemohl být získán pro „riskantní podnik“ za obvyklých podmínek bankovní úvěr, podařilo se zajistit stavbu státní zárukou.

Po vánočních svátcích roku 1931 se začalo stavět, a jelikož byla toho roku celkem mírná zima, dílo rychle rostlo. Za necelých 365 dnů vyrostla velká budova s dvěma halami, laboratořemi, transformační a výměňkovou stanicí, restaurací

a administrativním příslušenstvím. Stavba byla „časoběrně“ filmována z osm metrů vysoké věže.

TOČÍ SE, TOČÍ...

Provoz ateliéru I. a laboratoří byl zahájen v lednu 1933, po pár měsících se již filmovalo i ve druhém ateliéru. Obě haly byly stejné: dlouhé 32 metrů a široké 20 metrů. Mohlo se v nich filmovat samostatně, ale také je šlo spojit v jediný velký prostor. Prvním filmem natočeným na Barrandově byla detektivka *Vražda v Ostrovní ulici*. Roli muže zákona Klubička ztvárnil Jindřich Plachta.

Jelikož natáčených filmů přibývalo, byl po pěti letech postaven třetí ateliér.

Barrandov „hraje“ ve filmu Voskovce a Wericha *Svět patří nám*. V jiném jejich filmu, *Hej rup!*, byla poprvé použita zadní projekce; pro film *U snědeného krámu* postavili v areálu studia tehdy největší stavbu – dekoraci Václavské ulice.

V letních dnech se natáčely scény také na Barrandovských terasách: lidé tančí, baví se, popijejí koktejly, plavou v tehdy funkčním bazénu (filmy *Před maturitou*, slavná *Extáze*, *Naše jedenáctka* – v bazénu plavala i Nataša Gollová).

MLUVTE NĚMECKY!

V době takzvané druhé republiky byly z distribuce vyřazovány politicky a rasově nevhodné filmy; tvůrci a herci židovského původu nesměli filmovat. Barrandovských ateliérů

Filmové ateliéry Barrandov, 17. července 1942: Leopold Gutterer, Karl Hermann Frank, Karl Schulz, Martin Wolf a Heinz Reinfahrt

se zmocnili němečtí okupanti, třebaže se tomu Miloš Havel, majoritní vlastník akcií firmy A-B, snažil zabránit. Říšský ministr propagandy Joseph Goebbels, jenž ateliéry osobně navštívil a poobědval se zástupci protektorátní kinematografie, se rozhodl vybudovat z Barrandova velké evropské filmové centrum.

Německá společnost Prag-Film angažovala i české filmaře a herce – podmínkou účasti byla dobrá znalost německého jazyka a německy znějící i vypadající jméno. Tak se v zájmu kariéry (honoráře v německých filmech byly vyšší) hromadněji přejmenovávalo: Mac Frič – Fritsch; Nataša

Gollová – Ada Goll; Zita Kabátová – Maria von Buchlov; Otomar Korbelař – Körbeler...

Česká produkce se z nařízení okupantů výrazně zmenšovala. Točily se filmy, které často vznikaly podle literárních předloh národního charakteru (*Babička*, *Pantáta Bezoušek*, *To byl český muzikant* – životopis kapelníka Františka Kmocha), ale vznikl i snímek s výrazným antisemitským motivem (*Jan Cimburá*). Němci požadovaný titul *Kníže Václav* se dařilo v realizaci zdržovat, až jeho realizace padla.

Posledním filmem natočeným a ještě uvedeným v době války byl *Prstýnek*; zajímavé... Byl totiž vytvořen podle předlohy spisovatele Ivana Olbrachta, jehož matka byla židovského původu.

Když se vrátila do Protektorátu z Itálie Lída Baarová, kamuflovaná s ní roztočili film *Třináctý revír*; bylo jasné, že její role bude po válce přeobsazena.

Němečtí a rakouští filmaři už běžně natáčeli barevné filmy, což umožnilo českým asistentům se vyškolit v technice natáčení na barevný materiál.

FILM PATŘÍ LIDU

„Je-li co zralého ke znárodnění, je to film,“ řekl prezident Edvard Beneš, když 11. srpna 1945 podepisoval znárodnovací dekret. Na Barrandově se konaly nadšené schůze zaměstnanců a tvůrců, řečnil zejména ministr informací Václav Kopecký, pod jehož rezort znárodněná kinematografie patřila. Vliv začali mít všude komunisté, zasedaly lidové soudy a různé komise, prověřující národní spolehlivost tvůrců, ale hlavně tvůrců a herců v předchozím – protektorátním čase.

Bylo jasné, že film je úžasným propagandistickým prostředkem, což se začalo projevat v dramaturgických a výrobních plánech.

Natočen byl první celovečerní hraný barevný film, historické drama *Jan Roháč z Dubé*. Na barrandovském pozemku byla postavena replika hradu Sion. Režisér Vladimír Borský se dožadoval, aby dobytý hrad opravdu shořel. Produkce nesouhlasila.

Během natáčení posledního záběru na Sionu byl odvolán produkční Bohumil Šmída k telefonu... Nikdo však nevolal. Utíkal proto zpět, ale viděl už jen mraky kouře. Režisér mu v ústretu citoval posměšně ze scénáře: „Sion je otevřeným bojem nepřemožitelný, nutno užít lsti.“

Pozoruhodná epizoda v historii Barrandova souvisí s pobytem sovětských filmařů. Ti ukořistili v Německu velké množství barevného filmového materiálu. Protože však bylo moskevské studio evakuováno a leningradské zničeno, točili Sověti u nás na Barrandově (a až do jejich vyhoření také v hostivařských ateliérech). A tak se nedivme, že ministr Václav Kopecký pronesl na politickém aktivu větu: „Náš filmový vlak táhne sovětská lokomotiva.“

V KINĚ BOLÍ RUCE

Pro domácí kinematografii nastalo období tvrdé stalinizace a sovětizace. Dokonce i veselohry musely pro něco prospěšného agitovat! To je ostatně patrné i v populární *Dovolené s Andělem* (rekreace v zařízeních Revolučně odborového hnutí). A konečně i první pohádka *Pyšná princezna* obsahuje scény, v nichž zaslechneme agitační heslo: „Nejdřív práce, potom

Jan Pivec a klapka filmu Muži nestárnou (1942)

„Je-li co zralého ke znárodnění, je to film,“ řekl prezident Edvard Beneš, když 11. srpna 1945 podepisoval znárodnovací dekret. (Filmové studio Barrandov, 14. srpna 1945...)

zábava.“ Jako dar barrandovského studia IX. sjezdu KSČ byla natočena agitační veselohra *Pan Novák*, k níž vymyslel námět titulní představitel Jindřich Plachta. Aby to byl opravdu soudružský dar, vyhlásí štáb a tvůrci závazek, že film natočí o pár dní rychleji, než určoval plán. A... Hrdě můžou sjezdu hlásit: Splněno!

Ve studiu zaměstnanci schůzují, chodí na školení a brigády, moc má stranická organizace. Po únorových událostech nastaly čistky, zaměstnáno bylo téměř sto nových autorů, pochopitelně dělnických kádrů. Nic nevytvořili, trvalo ale delší čas, než je odstranili.

Vznikla nová forma moci, takzvané kolektivní vedení, jež zhusta ovládá Otakar Vávra; ten doslova ničí režiséra